

МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ ПУБЛІКАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЮНИХ ДОСЛІДНИКІВ: ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ

MODEL OF DEVELOPMENT OF PUBLISHING ACTIVITY OF YOUNG RESEARCHERS: PROSPECTS OF IMPLEMENTATION

У статті представлено результати реалізації проекту «Науково-методичне забезпечення створення електронного журналу відкритого доступу для оприлюднення результатів наукової діяльності учнів Малої академії наук України» на виконання програми спільної діяльності Міністерства освіти і науки України та Національної академії педагогічних наук України на 2021–2023 роки. Обґрунтовано доцільність підготовки юних дослідників до публікаційної діяльності у фахових виданнях. Наведено узагальнений стислий аналіз останніх наукових досліджень, присвячених публікаційній діяльності, теоретичним та практичним аспектам використання відкритих електронних журнальних систем. Представлено модель розвитку публікаційної діяльності юних дослідників, яка складається з наступних компонентів: мотиваційно-цільовий, організаційно-процесуального, змістового та операційно-технічного, діагностичного та результативного. Описано зміст компонентів зазначеної моделі. З'ясовано переваги використання платформи Open Journal Systems (OJS), на якій розгорнуто електронне видання. Обґрунтовано обрану публікаційну модель відкритого журналу та визначено її унікальність у порівнянні із традиційними науковими електронними виданнями, що базована на використанні принципу гейміфікації. Виокремлена проблема підготовки юних дослідників до публікаційної діяльності та діяльності рецензентів та подано вирішення її шляхом навчання на окремо створені платформи дистанційного навчання NEO LMS. Подано узагальнену структуру створених електронних навчальних курсів (ЕНК) та зміст їх модулів. Виокремлені переваги застосування інструментів гейміфікації на платформі NEO LMS, які можуть якісно підготувати юних дослідників до публікаційної діяльності, розвитку їх наукового стилю мовлення, формування навичок аргументації та інтерпретації. Виокремлені дискусійні питання та питання для подальших наукових розвідок.

Ключові слова: публікаційна діяльність юних дослідників, освітні моделі, відкриті електронні журнальні системи, відкрита освіта, наукова освіта, електронні навчальні курси.

The article presents the results of the implementation of the project “Scientific and methodological support for the creation of an open access electronic journal for the publication of the results of the scientific activity of students of the Small Academy of Sciences of Ukraine” for the implementation of the program of joint activities of the Ministry of Education and Science of Ukraine and the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine for 2021–2023. The expediency of preparing young researchers for publishing activities in professional publications is substantiated. A generalized concise analysis of the latest scientific research devoted to publishing activities, theoretical and practical aspects of using open electronic journal systems is given. The model of the development of the publishing activity of young researchers is presented, which consists of the following components: motivational-targeted, organizational-procedural, substantive and operational-technical, diagnostic and results. The content of the components of the specified model is described. The advantages of using the Open Journal Systems (OJS) platform, on which the electronic publication is deployed, have been clarified. The chosen publication model of the open journal is substantiated and its uniqueness compared to traditional scientific electronic publications, which is based on the use of the gamification principle, is determined. The problem of preparing young researchers for publishing activities and activities of reviewers is singled out and its solution is presented through training on the separately created distance learning platform NEO LMS. The generalized structure of the created electronic training courses (ELC) and the content of their modules is presented. The advantages of using gamification tools on the NEO LMS platform are highlighted, which can qualitatively prepare young researchers for publishing activities, development of their scientific style of speech, formation of argumentation and interpretation skills. Debatable questions and questions for further scientific research are highlighted.

Key words: publishing activity of young researchers, educational models, open electronic journal systems, open education, scientific education, electronic training courses.

УДК 37.047

DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/65.2.45>

Кочарян А.Б.,
канд. пед. наук,
ст. співробітник відділу проектування розвитку обдарованості
Інституту обдарованої дитини
Національної академії педагогічних наук України

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Питання публікаційної діяльності дослідників постійно залишається актуальним. Аналізуючи відкритий науковий простір ми можемо констатувати – дослідження публікаційної діяльності не є новими для дослідників. Просте, за останні роки збільшується популярність таких досліджень. Ми погоджуємось із науковцями, які пов'язують таке поживлення впливом тренду відкритої освіти та появою системи ідентифікації науковців та бібліографічних і наукометричних баз даних [1].

Поява відкритих електронних журнальних систем започаткувала практику відкритого доступу до результатів наукових досліджень. Ідентифікація та відкритий доступ до результатів публікаційної діяльності, яка відображає наукову або дослідницьку діяльність науковця, дозволяє оперувати такими даними як для моніторингу діяльності окремого дослідника, так і моніторингу діяльності установи, де проводяться дослідження, – що, у свою чергу, впливає на визначення ефективності та якості діяльності таких установ.

Відповідно до Порядку проведення державної атестації закладів вищої освіти в частині провадження ними наукової (науково-технічної) діяльності (Постанова Кабінету Міністрів №652 від 22.08.2018) виокремлені питання аналізу публікаційної діяльності педагогічних та науково-педагогічних працівників [2]. Ключовими показниками результатів НД для визначення рейтингу наукових установ і рейтингу вчених є: показники публікаційної активності безпосередньо працівників (загальна кількість публікацій, індекс цитування публікацій, індекс Хірша) та рейтингові показники періодичних видань (імпаکت-фактор, Source-Normalized per Paper, SCIMago Journal Ranking).

Крім того, відповідно до Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2021–2031 роки [3], де в Операційній цілі 4.3 «Забезпечення фундаменталізації та універсалізації освітньої підготовки через спільні проєкти наукових і освітніх установ» зазначено завдання 4.3.8. «Запровадження Українського індексу наукового цитування», індикаторами якого є: кількість створених спільних навчально-наукових закладів установ Національних академій, галузевих наукових установ та ЗВО; кількість спільних наукових проєктів між вищими навчальними закладами освіти; кількість дослідних університетів (ЗВО); кількість та рейтинги українських ЗВО, представлених у світових рейтингах університетів. В цьому ж документі в Операційній цілі 7.2. «Інтернаціоналізація науково-освітнього процесу» зазначено завдання 7.2.9. «Заохочення закладів вищої освіти до проведення міжнародних освітніх, наукових і культурних заходів», одним із індикаторів виконання якого є кількість міжнародних наукових конференцій, матеріали яких індексовані у міжнародних наукометричних базах.

Таким чином, очевидно, що публікаційна діяльність є невід’ємною складовою сучасних наукових досліджень та є одним із ключових показників наукової діяльності наукових та науково-педагогічних працівників, а також наукових та науково-педагогічних установ.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. В межах нашого дослідження ми зосереджені на публікаційній діяльності майбутніх науковців – юних дослідників, які є здобувачами повної загальної середньої освіти. Саме тому, в межах нашого дослідження ми зосередили увагу на розвитку публікаційної діяльності у майбутніх науковців за допомогою інструментів відкритої освіти, а саме відкритих електронних журнальних систем.

Як ми вже зазначали, публікаційна діяльність щороку є популярною проблематикою для науковців. Так, при запиті в Google академії на пошук «публікаційна діяльність» ми тільки за період січень 2023 – листопад 2023 року отримуюмо 298 наукових статей, які вже проіндексовані за цими ключовими словами. А за період з січня

2020 року – 620 наукових статей. Аналізуючи наукові публікації з січня 2022 року за пошуком «публікаційна діяльність школярів» ми знаходимо публікації працівників Інституту обдарованої дитини НАПН України: Ковальова О., Бабійчук С., Казакова О., які описують результати проведеної роботи щодо розвитку публікаційної діяльності юних дослідників.

Одночасно за цей самий проміжок часу ми знаходимо дослідження Костирко Т. та Білоножко К., які виокремлюють пріоритети щодо публікаційної діяльності дослідників, а саме: сприяння формування знань та навичок щодо роботи з науковою інформацією, оволодіння стратегією пошуку наукової літератури, набуття компетентностей, достатніх для представлення наукових результатів у своїх публікаціях [4, с. 551]. І хоча дослідники зосередили свою увагу на здобувачах наукового ступеня PhD, ми вважаємо, що ці результати можуть бути корисними і під час побудови моделі розвитку публікаційної діяльності і юних дослідників.

За цей же проміжок часу ми знаходимо цікаве дослідження Главчевої Ю, яка досліджує публікаційну діяльність як складову іміджу науковця [5]. Алексєєва С. досліджує публікаційну активність як складову професійної кар’єри науковця [6]. Дослідження Fiialka S. висвітлює вплив війни в Україні на публікаційну діяльність та наукові інтереси українських дослідників, яке виявилось доволі дискусійним; дослідження показало, що мотивація до публікацій наукових статей широко варіюється від мотивації поширення результатів власних досліджень до мотивації на кшталт «виконання умов установи, де я працюю» [7].

Отже, аналізуючи наукову літературу за останні роки ми не знаходимо системних досліджень з розвитку публікаційної діяльності юних дослідників із використанням відкритих електронних журнальних систем.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Ми вважаємо, що створення відкритого електронного журналу для юних дослідників сприятиме розвитку їх публікаційної діяльності, популяризує наукову та дослідницьку діяльність, забезпечить створення та подальше наповнення е-портфолію майбутнього науковця. Додатковими перевагами ми також вважаємо популяризацію наукової діяльності серед учнів профільних класів закладів загальної середньої освіти; формування та розвиток загальнонаукових компетенцій; розробка додаткового інструментарію для пошуку та підтримки обдарованої учнівської молоді [8].

Метою даної статті є оприлюднення результатів впровадження розробленої нами та практично втіленої моделі розвитку публікаційної діяльності юних дослідників.

Виклад основного матеріалу. Таким чином, з метою популяризації та просування ключових ідей наукової освіти серед учнівської молоді системи позашкільної освіти командою відділу проектування розвитку обдарованості дитини Інституту обдарованої дитини НАПН України було розгорнуто відкритий електронний журнал на платформі Open Journal Systems (OJS) – <https://ojs.ioid.gov.ua>.

Наше дослідження проводиться на виконання програми спільної діяльності Міністерства освіти і науки України та Національної академії педагогічних наук України на 2021–2023 роки [9].

Вибір платформи OJS для нас був очевидним – платформа OJS використовується близько 10 200 журналами у всьому світі і сьогодні є найпопулярнішою з численних електронних журнальних систем, що дозволяють автоматизувати підтримку й управління редакційно-видавничим процесом наукових журналів та поширити контент у відкритому доступі [10].

На початку нашого дослідження ми провели пошук та аналіз існуючих моделей розвитку публікаційної діяльності юних дослідників. Ми знайшли різноманітні закордонні проекти, які спрямовують учнівську молодь до наукової публікаційної діяльності. Так, PKPSchool (<https://pkpschool.sfu.ca>) пропонує онлайн інструменти для всіх зацікавлених і залучених до наукової діяльності. В межах даного проєкту передбачається онлайн-навчання з публікаційної діяльності, вибір відповідної ролі в електронному виданні (автор наукової публікації, рецензент чи редактор власного електронного журналу). Так ми з'ясували, що відкриті електронні науково-освітні системи сьогодні є доволі поширеними і не є новими серед вітчизняних та закордонних наукових установ і закладів вищої освіти. OJS активно використовують зазначені установи з метою оприлюднення та поширення використання результатів наукових і науково-педагогічних досліджень. В Україні цей досвід обмежений публікаціями наукових, науково-педагогічних працівників, студентів ЗВО та оприлюдненням випускних робіт бакалаврів і магістрів. Водночас у відкритому доступі відсутні системні відкриті електронні журнальні системи для учнівської молоді, які вже мають досвід наукової діяльності або мають бажання долучитися до наукової діяльності.

Метою нашого дослідження було створення моделі розвитку публікаційної діяльності юних дослідників. Таким чином метою побудови нашої моделі є прогнозування створення організаційно-педагогічних умов розвитку публікаційної діяльності юних дослідників.

Під поняттям «модель» ми розуміємо «відтворення чи відображення об'єкту, задуму (конструкцій), опису чи розрахунків, що відображає, імітує, відтворює принципи внутрішньої організації або функціонування, певні властивості, ознаки чи/та

характеристики об'єкта дослідження чи відтворення (оригіналу)» [11].

Процес моделювання широко використовується в дослідницькій діяльності як засіб експериментального дослідження. Варто зазначити, що специфікою експерименту є активне відношення людини до реальної дійсності. І хоча будь-який експеримент включає спостереження як обов'язкову стадію наукового дослідження, експеримент, окрім спостереження, містить суттєву ознаку, як активне втручання в перебіг процесу, який досліджується. Існує особлива форма експерименту, для якої характерне використання діючих матеріальних моделей як спеціальних засобів експериментального дослідження і така форма має визначення «модельний експеримент» [11]. На відміну від звичайного експерименту, де його засоби так чи інакше взаємодіють з об'єктом дослідження, в цьому випадку взаємодії немає, тому що експериментують не з самим об'єктом, а з його замісником. При цьому об'єкт-замісник й експериментальна установка об'єднуються, зливаються в діючій моделі в одне ціле. Таким чином, виявляється подвійна роль, яку модель виконує в експерименті: вона одночасно є й об'єктом вивчення, й експериментальним засобом [11].

Ми дотримувались основних загальноновизнаних етапів створення моделі – постановка завдання; формування моделі; перевірка моделі на достовірність; використання моделі; відновлення моделі.

Під час побудови моделі розвитку публікаційної діяльності юних дослідників ми використовували наступні традиційні основні елементи моделей: цілі освіти; зміст освіти; засоби й способи здобуття освіти; форми організації освітнього процесу; реальний освітній процес як єдність навчання, виховання й розвитку людини; суб'єкти та об'єкти освітнього процесу; освітнє середовище; результат освіти, тобто рівень освіченості людини в певному навчальному закладі.

Запропонована нами модель розвитку публікаційної діяльності юних дослідників охоплює кілька компонентів, які визначені згідно із загальною теорією структури діяльності: *мотиваційно-цільовий компонент*, який передбачає цілі та завдання освітнього процесу; *організаційно-процесуальний компонент*, що визначає принципи побудови процесу розвитку публікаційної діяльності, організаційно-педагогічні умови для здійснення цього процесу, фактори впливу на результат навчання; *змістовий та операційно-технологічний компонент*, який визначає зміст навчальної діяльності, що конкретизує організаційні форми та методи розвитку публікаційної діяльності; *діагностичний та результативний компоненти*, які визначають критерії та показники ефективності розвитку публікаційної діяльності.

Мотиваційно-цільовий компонент моделі розвитку публікаційної діяльності має істотний вплив на весь процес реалізації проєкту. Ми враховували мотиви публікаційної діяльності юних дослідників і досліджували їх безпосередні, перспективні, соціальні та інтелектуальні мотиви. Відповідно до розробленої нами моделі мотиваційно-цільовий компонент складається з зовнішньої та внутрішньої мотивації юних дослідників. Варто зазначити, що ключовим аспектом розвитку внутрішньої мотивації ми використовували гейміфікацію, яка не тільки відіграла активну роль в операційно-дійовому компоненті моделі (тобто під час реалізації змісту навчання публікаційної діяльності), а й мотивувала до такої діяльності на етапі виникнення бажання займатися цією діяльністю в цілому.

Організаційно-процесуальний компонент моделі забезпечує цілісність самої моделі розвитку публікаційної діяльності і надає змогу досягнути поставлених цілей. У цьому компоненті реалізується необхідне поєднання підходів до реалізації моделі, організаційно-педагогічних умов і факторів впливу. Під час побудови та реалізації нашої моделі ми використовували компетентністний та особисто орієнтований підхід. Також ми активно використовували принцип відкритої науки, який сьогодні є досить популярним серед вітчизняних дослідників [12]. Це своєрідна філософія наукових досліджень, заснована на високих стандартах прозорості, співробітництва та комунікації, що базується на спільній роботі, нових можливостях поширення й обміну науковими знаннями завдяки використанню сучасних цифрових гаджетів і технологій. Ми вважаємо, що запровадження принципів відкритої науки під час розвитку публікаційної діяльності юних дослідників забезпечить більшу прозорість та цілісність наукових досліджень у майбутньому, а в довгостроковій перспективі – підвищить якість науки й освіти загалом. Саме тому, підсумовуючи все вищезазначене, ми вважаємо, що створення та підтримка відкритого електронного наукового журналу для учнівської молоді є перспективним розвитком наукової освіти та розвитку необхідної для учнівської молоді публікаційної діяльності, зокрема наукового стилю мовлення, формування навичок аргументації та інтерпретації в побудові логіки опису процедури дослідження та обґрунтуванні його висновків. Інструменти гейміфікації, в свою чергу є мотивацією до такої діяльності та може бути активно використана в системі заохочення за публікаційну діяльність.

На початку розгортання відкритого електронного журналу ми провели кілька досліджень [13]:

– дослідження та узгодження організаційно-педагогічної моделі використання електронного журналу відкритого доступу, а саме формування місії журналу та постановка завдань, фокусування

на самій ідеї наукового журналу для учнівської молоді;

– дослідження та узгодження організаційно-методичних засад використання журналу відкритого доступу, а саме вибір публікаційної моделі журналу, розробка Положення журналу, процедур та політик, стандартів, правил та ін.;

– дослідження педагогічних засад гейміфікації наукової освіти через публікаційну діяльність на платформі OJS;

– технічні питання: розгортання електронного журналу, розробка алгоритму дій для авторів публікацій та рецензентів;

Нами було досліджено існуючі моделі електронних журналів для учнівської молоді та виокремлено три умовні видавничі моделі [5; 14]:

– «Модель великої автономії учнів» у видавничому процесі, де редакційна колегія повністю складається із учнів, діяльність якої контролює наукова рада з числа працівників закладів освіти. Прикладом такої моделі може бути міжнародний науковий журнал *Young Scientists Journal* (<https://ysjournal.com>);

– «Гібридна модель», за якою публікаційна та видавнича діяльність студентів контролюються досвідченими науковцями. В якості прикладу такої моделі може бути журнал *Journal of Young Investigators (JYI)* (<https://www.jyi.org>);

– «Модель активного наукового супроводу». За такою моделлю ідеї учнів доопрацьовуються й доводяться до рівня, придатного до публікації, їх науковими керівниками. Прикладом такої моделі є «*Young Scientist*» (<https://www.youngscientistjournal.org>).

Таким чином, після аналізу існуючих умовних моделей видавничого процесу відкритого електронного видання для учнів нами було обрано гібридну модель [15]. Унікальність публікаційної моделі електронного видання «Юний дослідник» полягає в залученні учнівської молоді не лише як авторів публікацій, а й в ролі рецензентів.

Безпосередньо структура публікаційного процесу у відкритому електронному виданні для юних дослідників є наступною:

– попередня оцінка статті та відповідність заявленій тематиці;

– вибір рецензентів;

– процедура подвійного сліпого рецензування;

– затвердження матеріалу Редакційною колегією;

– додрукарська підготовка;

– макетування та друк у е-виданні;

– поширення е-журналу.

Змістовий та операційно-технологічний компонент розробленої нами моделі розвитку публікаційної діяльності юних дослідників визначає зміст навчальної діяльності. Цей компонент

моделі забезпечується навчальною програмою, розробленою та апробованою нами.

Враховуючи, що майбутніми авторами наукових публікацій розгорнутого нами електронного видання є учні, які не мають досвіду публікаційної діяльності у наукових виданнях то, зрозуміло, що і електронне видання повинно мати свої особливості порівняно з традиційними науковими виданнями, у яких публікуються результати саме наукової діяльності наукових працівників. Одна з особливостей електронного видання полягає в моделі рецензування публікацій, що передбачає командну діяльність для рецензування однієї статті: двоє рецензентів з числа учнівської молоді та одного наукового керівника (або консультанта), який координуватиме їх діяльність. Тому наступною особливістю діяльності відкритого електронного наукового видання є попередня організаційна та методична підготовка майбутніх авторів та рецензентів, які мають обов'язково зареєструватись на платформі у цікавій для них ролі та відповідно пройти навчання для авторів (1-ий рівень) або навчання для рецензентів. Обов'язковим є наступність – стати рецензентом (2-ий рівень) можливо тільки після опанування ролі автора (1-ий рівень) та публікації як мінімум однієї статті в електронному виданні «Юний дослідник». Отже, кожен майбутній рецензент повинен мати власний досвід успішної публікації в електронному науковому виданні «Юний дослідник» з дотриманням усіх вимог для автора. Після успішного досвіду публікації власної статті в електронному виданні кандидат у рецензенти переходить до наступного етапу навчання – підготовки рецензента, яка передбачає реєстрацію кабінету рецензента, навчання з прийому публікацій та їх рецензування.

З метою вирішення завдань, які постали перед нами під час реалізації проєкту, нами було прийнято рішення розширити зміст змістового та операційно-технічного компоненту моделі розвитку публікаційної діяльності, а саме – нами було створено три електронних навчальних курси (ЕНК) на платформі NEO LMS: «Для авторів публікацій», «Для рецензентів», «Для редакторів» (<https://competences.neolms.eu>). Під час розробки концептуальної основи змісту цих ЕНК ми використовували матеріали вже зазначеного нами вище проєкту PKPSchool (<https://pkpschool.sfu.ca>).

ЕНК «Для авторів наукових публікацій» складається з 7 модулів: «Вступ» «Етичні питання», «Зміст публікацій», «Процедура публікацій», «Робота з OJS», «На що потрібно звернути увагу», «Проектна діяльність».

ЕНК «Для рецензентів наукових публікацій» складається з 7 модулів: «Роль рецензента», «Ваша мотивація бути рецензентом», «Ваш час», «Як підготувати хорошу рецензію», «Огляд

інструментів OJS», «Процедура рецензування», «Проектна діяльність».

ЕНК «Для майбутніх редакторів» пропонує опанувати основні завдання, необхідні для редактора наукового журналу; навчає аналізувати та вирішувати типові проблеми, які можуть виникати під час редагування наукового журналу; сценарії допомоги іншим членам команди журналу; навчає ефективному пошуку в Інтернеті. Курс складається з 12 модулів: «Вступ до наукового журналу», «Створення редакційної колегії», «Редакція та редакційна політика», «Редакційна роль та відповідальність», «Редакційний процес», «Виробничий процес», «Управління процесом», «Просування журналу та його індексація», «Юридичні питання», «Редакційні політики та стандарти», «Стратегічне планування», «Проектна діяльність».

Під час реалізації даного етапу нами було з'ясовано, що створення та підтримка відкритого електронного наукового журналу для учнівської молоді є перспективним розвитком наукової освіти та розвитку необхідної для учнівської молоді публікаційної діяльності [16]. Нами було з'ясовано, що застосування інструментів гейміфікації з метою розвитку публікаційної діяльності дозволить отримати низку переваг: активне залучення учнівської молоді до наукової освіти; формування навичок ефективної командної співпраці; створення власного продукту; досягнення особистісно орієнтованих результатів.

Окремо маємо зазначити, що під час реалізації змістового компоненту моделі розвитку публікаційної діяльності ми активно використовували методику, яка побудована на діяльнісній основі, що включає у себе наступні елементи: мета, мотив, об'єкт, проблема, зразок дії, результат, самоконтроль, оцінка та корекція. Особливістю навчання за даною програмою є спрямованість на публікаційну діяльність юних дослідників, тому результатом такого навчання має бути публікація у відкритому електронному виданні «Юний дослідник».

Тому окремим модулем навчання передбачалось теоретичне та практичне опанування структури наукової публікації. Ми дотримувались наступної структури публікації в електронному виданні:

Назва статті, яка є коротким та стислим формулюванням змісту статті. Під час реалізації навчальної програми ми з'ясували, що саме етап формулювання назви статті викликає труднощі у більшості наших учасників проєкту (95%). Як шлях до вирішення цієї проблеми ми застосували сесію «запитання-відповіді», під час якої учні мали надати відповідь на наступні запитання: який зв'язок між майбутньою статтею та проведеними дослідженнями; чи подобається мені саме це дослідження і чим саме подобається; наскільки нова ця тема; чи є у мене технічні можливості ля

проведення даного дослідження; чи необхідно використовувати наукову літературу; на які відповіді ця стаття буде відповідати; які ключові слова цієї статті.

Анотація статті, що є окремим та самостійним її структурним компонентом. Основна складність під час навчання полягала у розумінні змісту анотацій, який передбачає не стислий переказ змісту статті, а узагальнити ключові тези та етапи дослідження.

Ключові слова статті – терміни та фрази, які допомагатимуть під час пошуку статті в Інтернеті.

Вступ до статті, що узагальнює опис методів та інструментів вирішення поставленого завдання, а також має містити і обґрунтування їх вибору. Найбільш проблематичним на даному етапі виявилось вміння узагальнювати та виокремлювати ключові слова, принципи, новизну, актуальність дослідження. Ми переконливо рекомендували юним дослідникам посылатися на джерела і коректно їх зазначати. Перевагу радили надавати джерелам за останні 3 роки та обов'язково використовувати англомовні публікації закордонних дослідників.

Наступний компонент статті «методи» ми не просували дуже активно. Наша мета була на популяризації безпосередньо самої дослідницької діяльності, а акцентування на виборі та захисті обраних методів могло, на нашу думку, негативно вплинути на мотивацію до такої діяльності. Тому ми обмежувались тільки поясненням актуальності обраної теми та постановкою проблеми.

Одним із складних для учасників нашого проєкту виявився етап узагальнення результатів, коли необхідно узагальнено описати та інтерпретувати отримані результати експерименту чи проведеного дослідження, а також визначити закономірності, тенденції чи зв'язки або зафіксувати їх відсутність.

На початку нашого проєкту ми передбачали ще один структурний елемент статті, але потім відмовились від нього – розділ обговорення та дискусії. Ми планували аби юні дослідники порівнювали отримані свої результати із результатами інших дослідників та формулювали більш ширші висновки.

Відкритим до обговорень та досліджень залишається діагностичний та результативний компонент моделі розвитку публікаційної діяльності юних дослідників. Так, на початку нашого дослідження ми уявляли, що результатом має бути опубліковані наукові статті в електронному виданні «Юний дослідник». Ми розробили структуру статті, яку мали дотримуватися юні дослідники і яка була майже ідентичною до структури статей більшості наукових видань, - тобто вимоги ми висували до юних дослідників, як до науковців, які вже мають досвід публікаційної діяльності у наукових виданнях.

Під час реалізації проєкту ми одразу усвідомили, що результатом має бути не «наукова

стаття», яка відповідає всім структурним елементам та вимогам до наукової публікації у науковому виданні, а значно більше – готовність та здатність юних дослідників до такої публікаційної діяльності. Ми вважаємо, що саме мотивація (бажання) до публікаційної діяльності є критичним показником для успішного розвитку публікаційної діяльності. Відсутність бажання до такої діяльності, на нашу думку, зупиняє всю мотивовану діяльність юного дослідника до висвітлення своїх результатів. І саме тому ми понизили вимоги до статей, і як результат – суттєво збільшилось кількість бажаних юних дослідників, які вирішили спробувати себе у такій діяльності. Якщо аналізувати у відсотках – то цей приріст складав 200%.

Під час реалізації змістового компоненту нашої моделі розвитку публікаційної діяльності ми зсунили акцент із «результат такої діяльності – наукова стаття» на «результат – стаття із результатами власних досліджень». Ми переосмислили нашу модель розвитку публікаційної діяльності і вважаємо, що спочатку має бути сформовано бажання до власної публікаційної діяльності у науковому стилі. І, враховуючи вікові особливості нашої цільової аудиторії, ми поставили собі за мету – отримати від учасників проєкту статті та опублікувати їх у виданні «Юний дослідник». Основним критерієм це був критерій власного авторства і власної роботи юного дослідника. Дорослі не мали втручатись в цей процес «творення» статті. Дорослі спрямовували юних дослідників і не коригували їх рух до «правильних висновків та результатів». Для нас було головним аби діти самі створювали ці статті. Ми рекомендували дотримуватися рекомендованої нами структури статті, але не виконання цієї рекомендації не позбавляло права на публікацію. Як результат – 85% учасників першого етапу реалізації нашої моделі підготували та опублікували власні статті (<https://ojs.iod.gov.ua/index.php/ejd/issue/view/1>).

Виходячи із вищезазначеного, ми усвідомлюємо, що наступним перспективним напрямком є дослідження публікаційної діяльності юних дослідників в контексті виокремлення її рівнів розвитку, критеріїв, індикаторів та показників, за допомогою яких можна було б у майбутньому визначити так звану «ступінь або рівень сформованості публікаційної діяльності юних дослідників». Тому на даному етапі діагностичний та результативний блоки моделі розвитку публікаційної діяльності залишаються відкритими до обговорення та подальших наукових розвідок.

Висновки. Таким чином, узагальнюючи вищевикладене, на виконання програми спільної діяльності Міністерства освіти та науки України та Національної академії педагогічних наук України на 2021–2023 рр. командою відділу проєктування розвитку обдарованості дитини Інституту

обдарованої дитини НАПН України на платформі OJS було створено відкритий електронний журнал, який є доступним у тестовому режимі за посиланням <https://ojs.iod.gov.ua>.

В межах реалізації даного проєкту було створено та практично втілено модель розвитку публікаційної діяльності юних дослідників. Модель складається з наступних компонентів: мотиваційно-цільового, організаційно-процесуального, змістового, операційно-технологічного, діагностичного та результативного.

Враховуючи унікальність публікаційної моделі електронного видання «Юний дослідник» з метою розвитку публікаційної діяльності юних дослідників нами було створено три електронних навчальних курси на платформі NEO LMS (<https://competences.neolms.eu>).

Застосування гейміфікації під час розвитку публікаційної діяльності юних дослідників ми вважаємо важливим та одним із ключових принципів. Нами доведено, що застосування гейміфікації під час навчання публікаційної діяльності дозволяє отримати наступні переваги: активне залучення учнівської молоді до наукової освіти; формування навичок ефективної командної співпраці; створення власного продукту; досягнення особистісно орієнтованих результатів.

Підбиваючи підсумки, ми зазначаємо, що питання публікаційної діяльності юних дослідників стає популярною серед науковців і залишиться актуальною в найближчі роки. На нашу думку, це пов'язане з тим, що публікаційна діяльність стрімко змінюється завдяки появі сучасних ІКТ та відкритих електронних журнальних систем. І незважаючи на те, що сьогодні відкриті електронні журнальні системи вже активно використовуються в науковому колі дискусійним питанням залишається створення таких систем саме для учнівської молоді, яка вже має досвід наукової чи дослідницької діяльності. Ми вважаємо, що підготовка майбутніх науковців, талановитої та обдарованої молоді, усіх зацікавлених науковою чи дослідницькою діяльністю до якісної публікаційної діяльності дозволить їм отримати не лише успішний досвід і кількісні показники в наукометричних базах, а й створить власне електронне портфоліо майбутнього дослідника.

Перспективними для подальших наукових розвідок на нашу думку залишається питання оновлення та доповнення моделі розвитку публікаційної діяльності, а саме в часті діагностичного та результативного компонентів. Враховуючи стрімкі зміни ІКТ – і в часті змістового компоненту також. Відкритим до обговорення залишаються і питання застосування різноманітних сценаріїв гейміфікації на Webорієнтованих платформах підтримки дистанційного навчання.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Олійник О. Концептуалізація глокалізації: методологічні аспекти. *Гуманітарний вісник ЗДІА*, 2009, №38, 2009 URL: http://www.zgia.zp.ua/gazeta/VISNIK_38_4.pdf (дата звернення: 01.11.2023)
2. Деякі питання проведення державної атестації закладів вищої освіти в частині провадження ними наукової (науково-технічної) діяльності. Постанова Кабінету Міністрів України від 22.08.2018 № 652. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/652-2018-%D0%BF#Text> (дата звернення: 01.11.2023)
3. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021–2031 роки. Київ, 2020. 71 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf/> (дата звернення 01.11.2023)
4. Костирко Т. М., Білоножко, К. С. Публікаційна активність здобувачів наукового ступеня PhD як оцінка їх наукової діяльності. *Інновації в суднобудуванні та океанотехніці: XIV Міжнародна науково-технічна конференція*, (20–21 вересня 2023 року, Миколаїв). С. 551–554.
5. Главчева Ю. М. Публікаційна стратегія, як основа наукової репутації: дисертація на присудження наукового ступеня доктора наук. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/items/6bc6fddf-1365-40b1-b08a-61272ec33406> (дата звернення: 01.11.2023)
6. Алексєєва С. Публікаційна активність як складова професійної кар'єри науковця. *Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку: матеріали XXI Міжнародної науково-практичної конференції*. м. Дебрецен (Угорщина): ГО «ВАДНД», 07 червня 2022 р. С. 264–268.
7. Fiialka S. Assessment of war effects on the publishing activity and scientific interests of Ukrainian scholars. *Knowledge and Performance Management*, 6(1), 2022, 27–37.
8. Ковальова О.А. Становлення поняття «Наукова грамотність» у термінологічному полі наукової освіти в англomовному науковому дискурсі. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. Інститут обдарованої дитини НАПН України. 2(81), 2021. С. 18–24 URL: <https://otr.iod.gov.ua/images/pdf/2021/2/04.pdf> (дата звернення: 01.11.2023)
9. Програма спільної діяльності Міністерства освіти і науки України та Національної академії педагогічних наук України на 2021–2023 роки. URL: naps.gov.ua/ua/activities/research/mon23/. (дата звернення: 01.11.2023)
10. H. Kuzmenko, I. Bratus, O. Kovalova, M. Halchenko, N. Araya Berrios, S. Zaria. Creating an Open-Access Student Scientific Journal with the Help of “Open Journal Systems” at the UNESCO Center “Junior Academy of Sciences of Ukraine”. *International Journal of Computer Science and Network Security*, VOL. 22 No. 5, May 2022 URL: http://paper.ijcsns.org/07_book/202205/20220593.pdf (дата звернення: 01.11.2023)
11. Мартинець Л.А. Сучасні моделі освіти: навч.-метод. посібник. 2-е вид., доповн. та переробл. Донецьк, 2015. С. 102.
12. Довгий С. О., Гальченко М. С. Про співпрацю Інституту обдарованої дитини НАПН України і

Малої Академії Наук України щодо запровадження спеціалізованої освіти наукового спрямування: Наукова доповідь на засіданні Президії НАПН України 19 березня 2020 р. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 2(1), 1–5. URL: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-1-2-4> (дата звернення: 01.11.2023)

13. Кочарян А.Б. Розвиток публікаційної діяльності юних дослідників із використанням відкритих електронних журнальних систем. *Інноваційні практики наукової освіти: матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції* (Київ, 15–19 грудня 2022 року). Київ: Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2022, с. 43–50.

14. Н. Kuzmenko, I. Bratus, O. Kovalova, M. Halchenko. Implementing Open Science Technology in Educational Activities of the UNESCO Centre,

“Junior Academy of Science of Ukraine”. *International Journal of Computer Science and Network Security*, 22, 2022. 183–188. Розвиток публікаційної діяльності юних дослідників із використанням відкритих електронних журнальних систем: <https://lib.iitta.gov.ua/732117/1/20220125.pdf> (дата звернення: 01.11.2023)

15. Кочарян А.Б. Розвиток публікаційної діяльності юних дослідників із використанням відкритих електронних журнальних систем. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. Інститут обдарованої дитини НАПН України. 2(89), 2023, с. 31–35.

16. Кочарян А. Б., Ковальова О.А. Використання NEO LMS для гейміфікації публікаційної діяльності юних дослідників. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 2022, 5 (91). С. 1–20.